
Het Woord van de Gerechtigheid

Nummer 125, mei 2015

“Want ieder die nog van melk leeft, is onervaren in het woord van de gerechtigheid (St. vert.): hij is nog een kind” (Hebr. 5:13). Het *“woord van de gerechtigheid”* staat in contrast tot *“de eerste beginselen van de uitspraken van God”* (Hebr. 5:12). Het *“woord van de gerechtigheid”* duidt daarom op diepere waarheden waarin God handelt op basis van Zijn gerechtigheid met ons.

Het Woord van de Gerechtigheid wil een bijdrage leveren om christenen vertrouwd te maken met de *“vaste spijs”* (Hebr. 5:14) van het woord van God om geestelijke volwassenheid mogelijk te maken. Bijbelse waarheden die nauwelijks worden onderwezen en van cruciaal belang zijn om *“het einddoel van het geloof”* (1 Petr. 1:9) te bereiken, zullen in het bijzonder onderwerp van aandacht zijn.

Het Woord van de Gerechtigheid wordt geredigeerd door Roel Velema
e-mail: roel@velemaweb.nl
weblog: <http://velemaweb.nl>
Facebook: <https://www.facebook.com/roel.velema.5>

Ontmoet de Mystici

Jacob Böhme (deel 2)

Het Principe van Duisternis in God

“Er is een kruis in het hart van God, niet alleen van Jezus Christus, waarbij Hij eeuwig ‘stierf’ om een God te zijn voor Zichzelf” (Jacob Böhme).

“Want het eeuwige woont niet in de tijd, hoewel het de tijd aan zich heeft” (Jacob Böhme).

Lees ook: Christelijke Mystiek, *Het Woord van de Gerechtigheid*, januari 2012, nr. 91.

In de vorige studie hebben we gekeken naar het leven van Jacob Böhme en de tijd waarin hij leefde. We kunnen hem beschouwen als een Protestants mysticus die tot de essentie van de dingen doordrong en daarmee ook tot onze organische eenheid met Christus. God had hem een speciaal inzicht gegeven in de aard van de werking van God. Psalm 19 beschrijft Gods majesteit in de schepping. De schepping wordt wel Gods eerste boek genoemd. Dit boek weerspiegelt God als Schepper, waarbij we Zijn aard en werking zien in alles wat Hij heeft geschapen. We zullen Jacob Böhmes inzichten verder uitwerken in de komende bladzijden en artikelen. Hierbij moet gezegd worden dat het pittige stof is. De lezer moet zich hierdoor niet laten ontmoedigen, maar de stof lezen en herlezen. Het is zeker de moeite waard om uiteindelijk te begrijpen wat Jacob Böhme ons wil zeggen, want het geeft inzicht dat elk werk van God, in de schepping, in Zijn werk op Golgotha en in ons huidig leven in de Geest, een afspiegeling is van een eeuwig kruis dat in het hart van God woont en daarmee ook in het hart van elk wedergeboren persoon. Jacob Böhme zag de fundamentele werking van Schepper en schepping in het volgende schema.

De drie principes en de zeven eigenschappen (kwaliteiten) in de natuur van God

P1. Het principe van duisternis in God (Ungrund) (These) (Natuurlijk)
[Het principe voor het Licht]

- K1.** Aantrekking-Actie-Contractie {Vader}
- K2.** Afstoting-Reactie-Expansie {Zoon}
- K3.** Beweging-Rotatie {Geest}

P2. Het principe van eenheid (Synthese)

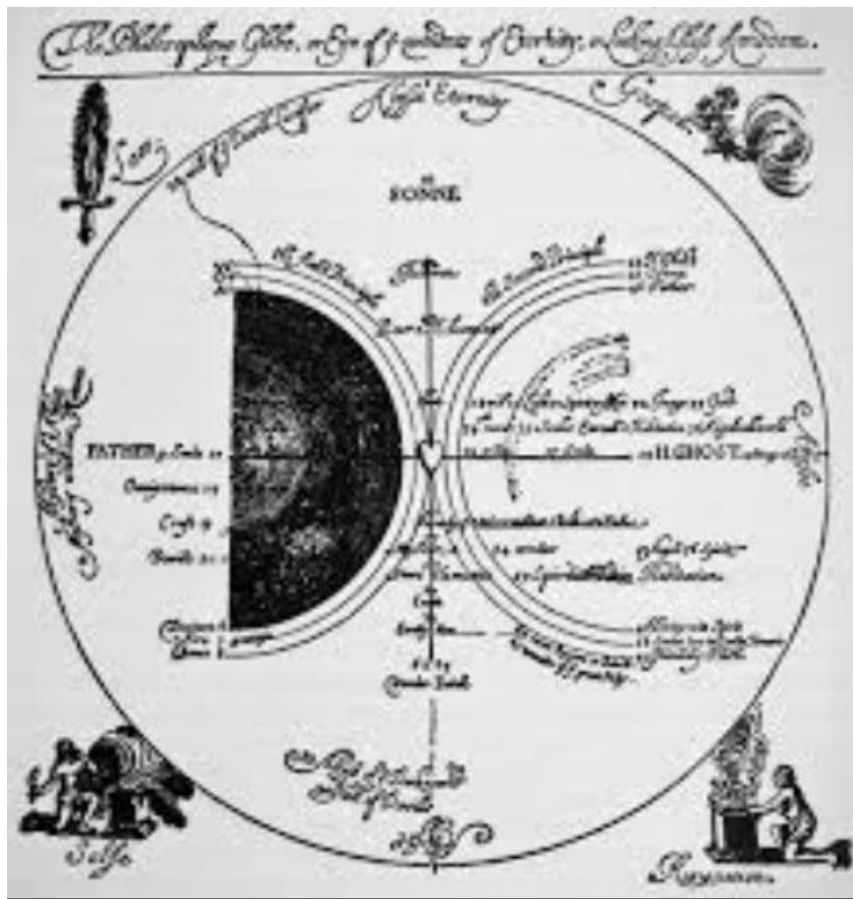
- K4.** Vuur-Synthese {kruis}

P3. Het principe van licht in God (Grund) (Antithese) (Geestelijk)
[Het Principe in het Licht]

- K5.** Licht-Rotatie {{Geest}}
- K6.** Geluid-Expansie {Zoon}
- K7.** Wijsheid-Manifestatie {Vader}

“God Zelf is de essentie van alle essenties” (Jacob Böhme).

Jacob Böhme zelf gaf het schema op de volgende wijze weer onder de naam “Die philosophische Kugel, oder das Mundes Auge der Ewigkeit”:

“Het is voornamelijk te merken dat altijd de **eerste en de zevende Eigenschap** voor één enkele worden gerekend. En ook de **tweede en de zesde**, en de **derde en de vijfde**, en de **vierde is alleen de scheidlijn**. Want er zijn maar **drie Eigenschappen der natuur**, naar aard en Openbaring van de Drieheid Gods. Namelijk de **eerste**; de begeerte, die wordt God de Vader toegeëigend, en is niets anders dan een geest, en in de **zevende** is deze begeerte Wezenlijk. De **tweede** wordt God de Zoon (zijnde de Goddelijke Kracht) toegerekend. Deze is in 't tweede getal niets anders dan een geest, maar in de **zesde** is zij de verstandige kracht. De **derde** wordt God de Heilige Geest, naar Zijn Openbaring toegerekend, en zij is in de aanvang van de **derde Eigenschap** niets anders dan een vuur-geest, maar in de **vijfde Eigenschap** is hierin de grote Liefde openbaar. Alzo is de uitvloed van de Goddelijke Openbaring naar de drie Eigenschappen, in het eerste **Principium voor het Licht, Natuurlijk**; en in het tweede **Principium in het Licht, Geestelijk**. Dit zijn zo **zeven Eigenschappen**, in een enige grond, welke alle zeven eeuwig zijn, zonder aanvang. Geen enkele kan voor de eerste, tweede, derde, vierde, vijfde, zesde of laatste geteld worden, want zij zijn allen even eeuwig, zonder begin, en hebben zo een eeuwige aanvang uit de Eenheid Gods” (Jacob Böhme, Clavis).

Jacob Böhme leerde dat God steeds handelt volgens drie principes en zeven eigenschappen, krachten, kwaliteiten of niveaus. Hij noemde dit de *Magnus Opus* of het Grote Werk dat ook moet worden verricht in Gods verlossingswerk om alles tot volheid in Christus te brengen. Elke eigenschap staat op zich, maar ze vormen samen een harmonieus geheel. Ze werken zoals onze

zintuigen die samenwerken en toch te onderscheiden zijn. Böhme probeerde dit uit te drukken in de bekende natuur- en scheikundige termen van zijn tijd, maar hij zag ook de Bijbelse basis voor de eigenschappen, namelijk **de zeven geesten voor Gods troon** (Openb. 1:5; 4:5). De “zeven geesten” komen we tegen in de Bijbel, in Openbaring 1:4; 3:1; 4:5,6. Hoewel de zeven geesten van God kunnen worden uitgezonden over de aarde (Openb. 5:6), is hun plaats steeds voor de troon. Er is een Lam op de troon en zeven geesten voor de troon. Het Lam op de troon laat het kruis in het hart van God zien en de zeven geesten verwijzen naar de zeven werkingen of eigenschappen van de Geest die door Jacob Böhme werden gezien.

De drie principes zijn onderverdeeld in zeven eigenschappen. Wanneer God Zich als de Drie-eenheid openbaart, vindt dit plaats op basis van deze zeven eigenschappen of niveaus die te vergelijken zijn met een spectrum van zeven kleuren of zeven vormen. Hierbij hebben de eerste en de zevende eigenschap betrekking op de Vader, de tweede en de zesde op de Zoon en de derde en de vijfde op de Heilige Geest. De vierde eigenschap geeft de balans weer tussen geest en materie.

Deze zeven eigenschappen gaan niet in elkaar op, maar hun essentie blijft steeds bestaan. Het tweede principe is een eenheid van twee andere principes die hij *Vuur* en *Licht* of *Wet* en *Genade* noemt. De twee tegenstrijdige principes (de eerste en de derde) vinden we in al het geschapene. Vanuit deze twee tegenstrijdige principes volgt het tweede principe dat zich manifesteert in onze zichtbare en tijdelijke wereld en natuur. Wat Böhme *Vuur* noemt, of het *donkere principe* in God, is in werkelijkheid een latente en nog niet gemanifesteerde staat van vorming en is de grond waarop het Licht of het principe van Licht plaatsvindt. Het donkere principe wordt alleen kwaadaardig en zondig wanneer het wordt geopend voordat het zich omzet in het principe van Leven of Licht. God wil niet dat het wordt geopend, maar staat het wel toe omdat de mens zonder dat niet van zichzelf bewust zou zijn. Om ons van iets bewust te zijn, moeten er een contrast zijn waarvan we ons bewust zijn, het schijnbaar tegengestelde. Wanneer een mens toegeeft aan het *Donkere Principe*, dan noemt Böhme dat “*de duivelse voorstelling*”.

Elke manifestatie is het resultaat van een tegenstrijdige werking van krachten die elkaar aanvullen en elkaar in evenwicht houden, zoals positief en negatief, actief en passief, mannelijk en vrouwelijk. Combinatie van protonen en elektronen vormen atomen. Het bestaan van tegenpolen is de grote wet van de tegenstellingen die ten grondslag ligt aan alles wat zich uit en manifesteert. Dit alles kan nog heel warrig en ondoorzichtig overkomen. Laten we daarom deze de principes en eigenschappen verder uitwerken en toelichten op een meer begrijpelijke manier. De citaten van Böhme zijn lastig te lezen, ook omdat het ouderwets Nederlands is. De lezer kan zich eventueel beperken door alleen notie te nemen van het onderstreepte.

“Bekleed toch mijn hart en ziel met het Kleed des Heils, en met de Rok der Gerechtigheid en Reinheid, en was mijn hart met het bloed van het zuivere Lam Jesus Christus. Laat mijn ogen naar Uw Weg zien, dat ik daar op wandel. Geef mij Uw H. Engel, opdat Hij mij geleidt en voert, en voor de duivelse voorstellingen en valse netten bewaart, dat ik mij niet laat gelusten aan de ongerechtigheid. Geef mij kuise en zuivere ogen, dat geen valse lust in mij opwaakt, en behoed mij voor toorn en vloeken, dat ik Uw H. Naam niet misbruik, maar alzo wandel, als het U behaaglijk is, door Jesus Christus Uw lieve Zoon onze Heer en Zaligmaker, Amen. Een kort Gebed als men zich aankleedt en wast. O Eeuwige God! Met dit kleed herinner ik me het Kleed des Onschulds van onze eerste Voorouders, toen zij dusdanig kleed niet behoefden, welk aardse kleed zijn begin door de zonden heeft genomen. O Barmhartige God! Gij hebt ons dat schone Paradijs-kleed (in Uw Zoon Jesus Christus) wedergebracht, trek 't mijn ziel toch aan, nu mijn aardse lichaam het niet waardig is, totdat ik eenmaal wederom uit het stof der aarde zal opstaan, dan zult Gij me wederom geheel overkleden, met het Kleed Uwer Kracht en Heerlijkheid, zulks geloof en hoop ik naar Uw Woord. En gelijk ik mij tegenwoordig met uiterlijk water was, alzo, O Lieve God! wast Gij toch ook mijn hart en ziel met het Bloed des Lams Jesus Christus, opdat ik voor U rein ben, en als Uw Bruid U mag behagen. Omhels mij in de armen van Uw Liefde, gelijk als Uw welbeminde Bruid, met welk Gij U verloofd hebt, en in geloof en liefde verhuwelijkt zijt” (Böhme: De Weg tot Christus).

We beginnen bij het eerste principe.

1. Het Principe van Duisternis in God

Eigenschap 1: Aantrekking-Actie-Contractie–Verlangen

“De eerste Eigenschap is de begeerte, die maakt wrangheid, scherpste, hardheid, koude, en wezen ... De eerste Eigenschap is de begeerlijkheid, gelijk een Magneet, namelijk, de vattelijkheid van de Wil, alwaar de Wil iets wil zijn, en toch niets heeft waaruit hij zich tot iets maakt. Zo voert hij zich in een aannemelijkheid van zichzelf, drukt zichzelf samen, en vat zichzelf tot een iets. En ditzelfde iets is niets anders dan alleen een scherpe Magnetische honger, een wrangheid, gelijk een stijfheid, waarvan ook hardheid, koude en wezen ontstaat. Dit indrukken of aantrekken beschaduwde zichzelf, en maakt zich tot duisternis, welk ook de grond van de tijdelijke en eeuwige duisternis is. Door deze scherpste is in de aanvang van deze wereld zout, stenen, been, en alles wat hierop gelijk ontstaat” (Jacob Böhme, Clavis).

De eerste eigenschap begint vanuit een toestand van rust. Zolang God geen begin maakt om een verlangen dat Hij heeft, te verwezenlijken, spreekt Jacob Böhme van de ‘nietsheid van God’, de ‘Ungrund’, de ‘Abyss’:

“God is in Zichzelf de Abyss zonder enige wil ... Hij maakt Zichzelf een Grond (‘Grund’) of Byss” (Jacob Böhme).

De Abyss is de staat waarin God (nog) geen actie onderneemt. Er is harmonie en rust. Aan deze toestand komt een einde wanneer het verlangen (‘Sucht’) van God zich gaat uiten. Het is het begin van het worden. Alles begint met verlangen, zowel bij God als bij de mens. Verlangen is fundamenteel voor heel het leven en voor de natuur. Descartes zei: “Ik denk en daarom ben ik”. We kunnen beter zeggen: “Ik verlang en daarom ben ik”. Want wat is leven zonder verlangen? Alles begint met verlangen. Verlangen betekent ook dat je zaken naar je toe trekt. Wanneer we verlangen om een reis naar Zuid-Afrika te maken, trekken we van alles naar ons toe om die reis mogelijk te maken. We verdiepen ons in de reis, verzamelen informatie, boeken de reis, enz. Böhme noemt dit ‘contractie’, samentrekking. Deze contractie geldt ook voor God, maar heeft daarbij geen ander referentiekader, geen andere informatiebron, dan Zichzelf. God kan alleen maar in de spiegel kijken naar Zichzelf, want buiten Hem is er in essentie niets dan Hijzelf.

“God in Zichzelf weet niet wat Hij is, want Hij kent geen begin van Zichzelf en niets dat op Hem lijkt en Hij kent ook geen einde van Zichzelf” (Jacob Böhme, Aurora).

In de spiegel zoekt God een grond, een ‘Grund’, voor verlangen en daarbij ziet de Vader Zijn Zoon als de basis van al Zijn verlangen. Jezus zei: *“Wie mij heeft gezien, heeft de Vader gezien”*. Dit zijn eenvoudige woorden met een fundamenteel diepe betekenis, want ze verwijzen naar het eerste fundamentele principe van al het bestaan.

Verlangen is een scherpe, samentrekkende en aantrekkende kwaliteit. Het is een actieve kracht en zonder die kracht zou er niets dan een rusttoestand zijn” (Böhme, Drievoudige Leven).

In de contractie houdt God Zichzelf een spiegel voor. Wanneer God besluit Zijn verlangen te uit te spreken en te verwezenlijken, spreekt Jacob Böhme van Gods *Verbum Fiat*, Gods "Er zij ...". Pas wanneer door een verlangen God Zich begint te ontvouwen, wordt niets iets. Dit verlangen begint steeds bij de Vader, de initiator binnen de Drie-eenheid. Wanneer God Zijn verlangen uitspreekt, Zijn *Verbum Fiat*, scheidt Zijn Woord wat er eerder niet was. Dit Woord, Gods *Logos*, is Christus (Joh. 1:1). Gods "Grund" is het begin van actie en beweging. Gods verlangen impliceert Gods liefde, de keuze tussen ik-voor-mezelf en ik-voor-anderen. De liefde van God komt in beweging en wil zich manifesteren. "God is liefde" en daarom kunnen we ook zeggen "God is verlangen". Op de troon van God zit een Lam en dat betekent dat Gods wegen en verlangens altijd plaatsvinden vanuit Zijn zelfopofferende liefde. Het is belangrijk om te zien dat God Zijn verlangen in ons tot uitdrukking wil brengen. Wij zijn daarom geen Boeddhisten die elk verlangen willen onderdrukken. Heel ons christelijke leven begint en beweegt zich vanuit verlangen. Wanneer God ons aanspreekt, gebeurt dit altijd vanuit een verlangen dat Hij in ons hart legt.

De eerste scheppingsdag

Naast de zeven geesten, ziet Jacob Böhme ook in de zeven scheppingsdagen de zeven eigenschappen in werking:

"Deze zichtbare wereld is uit de bovenverhaalde geestelijke wereld (namelijk uit de uitgevloede Goddelijke Kracht) gesproten, en zij is een Subjectum of tegenbeeld van de geestelijke wereld. De geestelijke wereld is de inwendige grond in de zichtbare wereld; de zichtbare staat in de geestelijke. Deze zichtbare wereld is niets anders dan een uitvloed der zeven Eigenschappen, want uit de zes werkende Eigenschappen is ze ontstaan, en in de zevende (dat is, in het Paradijs) staat zij in de rust. Want het is de eeuwige Sabbath van de rust, waarin het werken van de Goddelijke Kracht rust. Mozes spreekt; God heeft in zes dagen Hemel en Aarde, en alle Creaturen geschapen, en heeft op de zevende dag gerust, en het geschapene te ruste geboden. In deze woorden ligt het begrip heimelijk verborgen. Hij had toch wel in één dag al Zijn werken kunnen maken! Ook kan men toch van geen dag spreken, voor de Zon er was; want in de diepte is maar een enige dag Maar het begrip ligt in dezelfde woorden verborgen. Hij verstaat met het dagwerken de Schepping of Openbaring van de zeven Eigenschappen, want hij zegt, in de aanvang schiep God Hemel en Aarde. In de eerste beweging heeft de Magnetische begeerte de vurige en waterige Mercurium met de andere Eigenschappen tezamen gedrukt en gecompacteerd. Toen heeft zich de grofheid gescheiden van de geestelijke aard; en de vurige is tot metalen en stenen geworden, en een deel tot Salniter, dat is, aarde. En de waterige is tot water geworden. Toen is de vurige Mercurius der werking rein geworden, dat noemt Mozes Hemel, want de Schrift zegt: God woont in de Hemel. Want deze vurige Mercurius is de kracht van het Firmament, namelijk, een tegenbeeld van de geestelijke wereld, in welk God openbaar is. Toen dit geschiedde sprak God: Er zij licht. Daar is het inwendige, door de vurige Hemel, uitgedrongen, waardoor een schijnende kracht in de vurige Mercurio ontstond, en dit was het licht van de uitwendige natuur in de Eigenschappen, waar het wassende leven in staat" (Jacob Böhme, Clavis).

Eigenschap 2: Afstoting-Reactie-Expansie-Beweging

“De tweede is de beweging of het intrekken van de begeerte. Deze maakt steken, breken en scheiding der hardheid. Zij scheidt de aangetogen begeerte, en brengt deze in veelheid, en zij is een grond van ’t bittere Wezen, en ook de ware wortel tot het leven, en zij is de Vulcanum tot het oplaaien van het vuur ... De tweede Eigenschap van de eeuwige natuur ontstaat uit de eerste, en zij is het trekken of bewegen in de scherpte, want de Magneet maakt stijfheid, en de beweging verbreekt de stijfheid wederom; het is een altijddurende strijd in zichzelf. Want wat de begeerte vat en tot iets maakt, dat verdeelt de beweging, zodat het in vormen en beelden komt. Tussen deze beide Eigenschappen ontstaat een bittere wee, zijnde een prikkel der bevindelijkheid. Want, wanneer een beweging in de scherpte is, dan is de Eigenschap pijnlijk, en dit is ook de oorzaak van alle bevindelijkheid en weldoen, want wanneer daar geen scherpte en beweging was, zo zou er geen formeert bevindelijkheid zijn. Deze beweging is ook een grond van de lucht in de zichtbare wereld, die door het vuur openbaar werd, gelijk hierna verhaald zal worden. Zo verstaan wij dat de begeerlijkheid de grond is tot de ietsheid, dat uit niets iets wordt, gelijk is dan te betrachten, dat dit de aanvang van deze wereld is geweest, waardoor God alle dingen in ’t Wezen heeft gebracht, want zij is hetzelfde waarover God sprak: Het wordt: zij is het worden, hetgeen gemaakt heeft waar niets was dan alleen maar ene Geest. Zij heeft het Mysterium Magnum, welk geestelijk is, zichtbaar en wezenlijk gemaakt, gelijk aan de Elementen, Sterren en Creaturen is te zien. En de tweede Eigenschap (de beweging) is in de aanvang van de wereld de scheider of Separator in de krachten geweest, waardoor de Schepper (dat is de Wil) uit het Mysterium Magnum alle dingen in een vorm heeft gebracht, want het is een uitgevloeid beweeglijk Woord, waardoor de bovennatuurlijke God alle dingen heeft gemaakt, en in beeltenis heeft gebracht” (Jacob Böhme, Clavis).

“Maar Hij blijft Zichzelf gelijk; wie kan Hem keren? Wat Hij begeert, voert Hij uit” (Job 23:13).

De tweede eigenschap is dat God Zijn verlangen of begeerte begint uit te voeren. Dit heeft beweging tot gevolg. God richt zich nu naar buiten en zoekt Zich te ontvouwen (expansie). Zo gaat het ook wanneer we ons uitstrekken om een reis naar Zuid-Afrika te maken. Wanneer God tot actie overgaat om Zijn verlangen tot werkelijkheid te brengen, levert dit een ‘spanning’ op. Verlangen of begeerte kan niet zonder die spanning om die begeerte vervuld te zien. **Zonder de spanning van de verwezenlijking is begeerte geen begeerte:**

“Want de Here heeft Zion verkoren, Hij heeft het Zich ter woning begeert. Dit is mijn rustplaats voor immer, hier zal Ik wonen, want haar heb Ik begeerd” (Ps. 132:13,14).

Verlangen heeft als doel het verlangen bevredigd te zien en de plaats van rust te bereiken wanneer het doel is bereikt. Verlangen brengt een spanning teweeg die als een tegenkracht kan worden beschouwd. Alle beweging, zowel in God als in de natuur, is het gevolg van spanningsverschil. De zwaartekracht, positieve en negatieve ladingen die elektrische stromen veroorzaken, protonen en elektronen die atomen vormen, de krachten die planeten in hun baan houden, etc., worden veroorzaakt door potentiaalverschillen. Aantrekking, verlangen, is de primaire werking van het leven. Het verlangen van God in Zijn volmaakte vorm van liefde is de grondslag van Gods natuur:

“... het geheimenis van zijn wil ... in overeenstemming met het welbehagen, dat Hij Zich in Hem had voorgenomen” (Ef. 1:9). Gods verlangen en wil staat aan de basis van alle beweging.

Actie brengt reactie voort, zoals aantrekking steeds afstoting veroorzaakt. Dit zien we in de derde wet van Newton. Deze wet wordt wel eens samengevat als *actie = - reactie*, waarmee wordt bedoeld dat iedere actiekracht gepaard gaat met een reactiekracht. Het minteken geeft dan aan dat de twee krachten tegengesteld gericht zijn. Een paar voorbeelden. Wanneer je wegfietst, oefen je een kracht op de weg uit; de omgekeerde kracht van de weg op jou zet je dan in beweging. Wanneer een raket vertrekt, is er enerzijds de kracht die ze voortdrijft en anderzijds de kracht die de verbrandingsgassen de tegengesteld kant uitstuwt. Wanneer we op een muur duwen zonder dat hij omvalt, drukt de muur terug met dezelfde tegengestelde kracht. Deze “**wet van de tegenstellingen**” geldt niet alleen in de natuurkunde, maar voor alle leven. Leven betekent de contrast, de spanning en interactie van tegengestelde werkingen. Wat zou blijdschap zijn als we niet weten wat verdriet is? Wat betekent rijkdom als we niet weten wat armoede is? Wat betekent wit zonder zwart, hoog zonder laag, ja zonder nee, liefde zonder haat, zomer zonder winter, links zonder rechts, enz.?

“Er moeten een tegenstelling zijn, want de wil verlangt niet om in de ‘duisternis’ te zijn. En het was juist het verlangen dat de duisternis in het leven riep” (Böhme, Veertig vragen).

De fase van Gods *Fiat* tot de verwezenlijking van Zijn verlangen, noemt Böhme “het duistere principe in God”. **Deze ‘duisternis’ heeft in beginsel NIETS te maken met een zondige duisternis die in God zou zijn. Met de duisternis bedoelt Jacob Böhme dat Gods verlangen ‘nog niet zichtbaar’ is in de uitwerking.**

Ook met betrekking tot de mens heeft het principe van de duisternis niets te maken met zonde, maar kan wel tot zonde worden wanneer het principe wordt geopend. Het is een fundamentele wet in het heelal, de wet van de tegenstellingen, dat alles in paren van tegenstellingen bestaat en *dat niets werkt dan dat het ene het andere opslokt*, zoals ook “*het sterfelijke door het leven worde verslonden*” (2 Cor. 5:4). Zo wordt ook de donkerte in een kamer opgeslokt of verslonden als we het licht aandoen. Alles manifesteert zich in paren: licht-duisternis, koude-hitte, zoet-bitter, ja-nee, hoog-laag, positief-negatief, zelfzucht-liefde, zelf voor zelf – zelf voor anderen, enz. God heeft de keuze om Zelf-voor-Zelf verslonden door Zijn keuze de Zelf-voor-andere te zijn. Daarentegen is Lucifer de duivel geworden doordat hij “het principe van de duisternis” heeft geopend en zich heeft vastgelegd (gefixeerd) in de keuze voor zelf-voor-zelf. Hetzelfde geldt voor ons. Ook wij hebben door de zondeval het principe van de duisternis geopend en zijn we slaven van de zonde geworden. Het verschil is echter dat de duivel hiervoor heeft gekozen in het volle licht dat hij had, terwijl de mens is verleid. Daarom heeft God ons door genade verlost. Wij hebben door de wedergeboorte een nieuwe geest ontvangen waarin het gefixeerde, gevende leven van God ons leven is geworden. Maar ook dit leven werkt op basis van de wet van tegenstellingen, namelijk door *het geestelijk potentiaalverschil tussen geest en vlees*, waarbij het vlees in de gelovige de ziel en het lichaam is. Dit betekent niet dat het vlees van de gelovige zondig is, want wij zijn verlost en ons vlees is onze goddelijke gave om Gods verlangen door ons te verwezenlijken (vgl. 2 Cor. 5:17).

Alleen wanneer we het vlees gebruiken als zelf-voor-zelf, merken we dat het vlees geen nut doet en vijandschap tegen God is. Het vlees is daarom geroepen om Christus, die onze identiteit is, tot menselijke uitdrukking te brengen. Daarom, welke stap maken wij wanneer Gods verlangen inwerkt op ons natuurlijke leven? **Ons natuurlijke leven is Gods instrument om tot actie = - reactie te laten komen, omdat we anders geen mensen zouden zijn die een vrije keuze hebben.** Het principe van de duisternis in God is van toepassing zolang Gods verlangen, Gods visie, nog onzichtbaar en in wording is en voordat openbaring een feit is.

*Hello darkness, my old friend
I've come to talk with you again
Because a vision softly creeping
Left its seeds while I was sleeping
And the vision that was planted in my brain
Still remains
Within the sound of silence.*

(Simon and Garfunkel, *The Sound of Silence*)

God is een in Zichzelf bestaand Persoon, de enige Onafhankelijke ZELF. God heeft Zich als Persoon vastgelegd, Zich gefixeerd, als de Zichzelf gevende, liefhebbende en Zelfopofferende God. Wanneer God zegt dat Hij niet kan liegen, is dat omdat Hij Zichzelf daarin heeft vastgelegd. *Het verlangen van God wordt altijd bepaald door Zijn principiële gefixeerde keuze dat Hij Liefde is.*

"Er is een kruis in het hart van God, niet alleen van Jezus Christus, waarbij Hij eeuwig 'stierf' om een God te zijn voor Zichzelf" (Jacob Böhme).

De tweede scheppingsdag

"Op de tweede werkdag heeft God de waterige en de vurige Mercurium van elkander gescheiden, en de vurige het Firmament des Hemels genoemd, welk uit het midden van het water was, dat is, van de Mercurii. Aldaar is de Mannelijke en Vrouwelijke aard in de geest van de uitwendige wereld ontstaan, namelijk, in de vurige Mercurio de Mannelijke, en in de waterige de Vrouwelijke. Zodanig scheiden is overal door alles geschiedt, en tot dien einde, omdat de vurige Mercurius wederom naar de waterige, en de waterige naar de vurige zou trekken, opdat tussen hen, in 't licht der natuur, een lieve begeerte zou zijn (waar de tezamenvoeging van ontstaan is). Zo heeft zich de vurige Mercurius (zijnde het uitgevloeiende woord) naar de vurige en de waterige aard van het licht gescheiden, en daarvan komt nu de Mannelijke en de Vrouwelijke aard van alle dingen, beide in de levende, en in de wassende" (Jacob Böhme, Clavis).

Eigenschap 3: Beweging-Rotatie

“De derde Eigenschap is de bevindelijkheid in de verbreking van de wrange hardheid, en zij is de grond van de angst, en van het natuurlijke willen, waarin de eeuwige wil openbaar wil worden, dat is, hij wil een vuur of licht (namelijk een bliksem of glans) zijn, waarin de krachten, beelden en deugden verschijnen. In deze drie eerste Eigenschappen staat het fundament van de toorn en van de Hel, en alles wat grimmig is ... De derde Eigenschap van de eeuwige natuur is de angst, zijnde het willen dat zich in aannemelijkheid tot natuur en ietsheid heeft ingevoerd, alwaar de eigen wil in de scherpe beweeglijkheid ontstaat; zo komt hij in de angst, in de bevindelijkheid. Want buiten de natuur kan hij niet bevindelijk zijn, maar in de beweeglijke scherpste wordt hij bevindelijk. En deze bevindelijkheid is de oorzaak van het vuur, ook van het gemoed en de zinnen. Want de eigen natuurlijke wil wordt daardoor vluchtend, en zoekt rust. Zo gaat de scheidelijkheid van de wil van zichzelf uit, en doordringt alle Eigenschappen, waar de smaak in de scherpste van ontstaat, dat de ene Eigenschap de andere proeft en gevoelt. En dit is ook de grond en de oorzaak der zinnen, dat de ene Eigenschap de andere indringt, en de andere aansteekt, dat de wil erkent waar het lijden van komt. Want wanneer er geen bevindelijkheid was, zo zou de wil niets van Eigenschappen weten, want hij zou niets anders zijn dan één, en alzo neemt de wil Natuur aan zich, wanneer hij de scherpe beweging in zich bevindt. Deze beweging is gelijk een draaiend rad. Niet dat daar een zodanig draaien is, maar zo is het in de Eigenschappen, want de begeerte trekt in zichzelf, en de beweging dringt uit zichzelf. Zo kan de wil in zodanige angst noch in zichzelf noch uit zichzelf, en wordt toch in zichzelf en uit zichzelf getogen. Zo blijft het een gestalte, welk in zichzelf en uit zichzelf wil (dat is, over zichzelf en onder zichzelf) en kan toch nergens heen: maar het is een angst en het ware fundament van de Hel en Gods toorn, want deze angst staat in de duistere scherpe beweging. Uit deze grond en fundament is de schepping des werlds, de zwavelgeest, tezamen met de materia van de zwavelachtige Arth ontstaan. Deze zwavel-geest is het natuurlijke leven van de aardse en Elementische Creaturen. De wijze Heidenen hebben deze grond in enige mate verstaan: want zij hebben gezegd, in Sulphur, Mercurii en Sals bestonden alle dingen in deze wereld. Daarmee hebben zij niet alleen juist op de materia gezien, maar op de geest, waarvan de materia ontstaat. Want de grond hiervan bestaat niet in Zout, Kwikzilver en Zwavel, en zij menen dat ook niet, maar de geest van zodanige Eigenschappen, daarin bestaat zowaar alles wat in deze wereld leeft, wast en is. Hetzij Geestelijk, hetzij Lichamelijk. Want met het Sal wijzen zij aan, de scherpe Magnetische begeerte der natuur, en met de Mercurii de beweging en de scheiding der natuur, en met de Sulphur hebben zij het bevindelijke, willende, wassende leven aangewezen. Want in de zwavel-geest ligt de Olie, waar het vuur-leven in brandt. En in de Olie ligt de quinta Essentia zijnde de vurige. Mercurius, het rechte leven der natuur, welk een uitvloed des woords van de Goddelijke Kracht en beweging is, waarin de grond des Hemels wordt verstaan. En in de quinta Essentia ligt de Tinctuur; zijnde de Paradijselijke grond, het uitgevloede woord van de Goddelijke Kracht, waarin de Eigenschappen in de gelijkheid liggen. Alzo verstaan wij met de derde Eigenschap van de natuur (de angst) de scherpheid en pijnlijkheid van het vuur, namelijk het branden en het verteren. Want wanneer de wil in zodanige scherpste wordt gezet, dan wil hij voortdurend de oorzaak van zodanige scherpste verteren, want hij dringt gedurig naar de Eenheid Gods, dat is, naar de rust.

En de Eenheid dringt met haar uitvloed tot deze beweging en scherpte, en alzo is het een altijd-durende tezamenvoeging tot de Openbaring van de Goddelijke Wil, gelijk men dan in deze drie (namelijk in Zwavel, Zout en Olie) altijd een Hemelse in het Aardse vindt; zo wie dit recht verstaat, en met de geest betracht. Want in de scherpte ligt de ziel van ieder ding, en in de beweging het ware leven van de zinnelijke aard, en in de Olie des Zwavels ligt de krachtige geest, die uit de tinctuur ontstaat. Zo ligt altijd een Hemels Wezen in het aardse verborgen, want de onzichtbare geestelijke wereld is in de schepping mee uitgevloeid" (Jacob Böhme, Clavis).

Het proces van aantrekking en afstoting veroorzaakt beweging. Wanneer we onze reis naar Zuid-Afrika plannen, maken we keuzes op basis van de informatie die we hebben. We overwegen alles: "Wat is wijs, wat is niet wijs? Wat is goed en wat is niet goed?" Voor- en nadelen dienen zich aan en de gezonde spanning tussen willen bereiken en nog niet bereikt hebben, houdt de vaart, de beweging, erin. Dezelfde vaart of beweging zien we in de natuur. Zo is er de spanning tussen een proton en een elektron en veroorzaakt een baan, een rotatie, van het elektron rond het proton. Op dezelfde wijze zijn er door de zwaartekracht banen van planeten om de zon. De tegenstellingen in aantrekkingskracht zoeken hun eigen weg te gaan, maar ze kunnen niet los van elkaar hun werking hebben. Ze willen zich scheiden, maar komen niet los van elkaar. Ze oscilleren en roteren, maar er is geen harmonie. Het is een tegenstelling die de natuur niet kan opheffen.

"Het ene streeft in opwaartse richting en de ander neerwaarts, terwijl geen van beiden hun doel bereiken en zo wordt de eeuwige natuur als een rondtollend wiel" (Böhme, Menswording).

Jacob Böhme noemt de beweging die uit de eerste twee eigenschappen voorkomt 'rotatie'.

In het geestelijk leven is er dezelfde spanning, namelijk tussen geest en ons menselijk vat. Dit is wat Jacobus noemt "*het rad van het leven*" (Jac. 3:6 NBV) of het "*rond van de schepping*" (Naardense vert.). Er bestaat ene voortdurende spanning tussen de realiteit van het geloof en de illusie en de verzoeking dat we onafhankelijke personen denken te zijn. Zo wordt het vlees het terrein waar zaken worden uitgevochten, de realiteit van het leven in de Geest en de illusie dat er kracht ligt in het zichtbare en het tijdelijke.

De derde eigenschap houdt de twee eerste eigenschappen bij elkaar. Maar hoe wordt de natuur bevrijd van deze voortdurende strijd? Dat kan alleen wanneer er in de natuur een verlangen ontstaat naar vrijheid. God is heilig en vol liefde, maar voordat zij Zich kunnen manifesteren, moet er een verlangen zijn naar liefde en genade. De natuur geeft zich echter niet zo snel gewonnen en de strijd wordt gewonnen wanneer de Geest als een lichtflits inbreekt.

"De eerste drie eigenschappen zijn niet God Zelf, maar alleen Zijn openbaring" (Böhme, Genade).

Wanneer God een verlangen in ons hart legt (aantrekking), vindt er beweging en frictie plaats in ons natuurlijke leven.

Zoiets is nodig omdat er een geestelijk potentiaalverschil moet zijn om die stap in geloof te nemen. Ons natuurlijke leven wil het verlangen mogelijk eerst willen analyseren waarbij het op het tijdelijke en zichtbare ziet. Dit levert frictie op, want geloof ziet op het onzichtbare (2 Cor. 4:18). Deze frictie is geen zonde, maar is deel van het proces om tot de uitdrukking van Gods Zoon te komen. Gods verlangen in ons leidt tot een proces van aantrekking en afstoting, een strijd om een stap in geloof te nemen en eist van ons dat Gods verlangen door het kruis wordt uitgedrukt in ons leven. Ons keuze is een keuze voor zelf-voor-God-en-voor-andere en niet voor zelf-voor-zelf. Deze eerste drie eigenschappen vormen de basis en de aanzet tot al het leven.

Beweging begint bij God, ook al bestaat er de neiging te denken dat het bij ons, naast en apart van God, begint. We zeggen dat we geen auto kunnen besturen wanneer het niet in beweging is. Feit is echter dat het eeuwige leven in ons, dat is Christus Zelf, 'beweging' inhoudt. In de eindeloze zee van vrijheid is van alles mogelijk, maar nog niet gemanifesteerd. Verlangen springt op in deze zee van vrijheid en leidt tot tegenstellingen en tot 'samentrekking'. Dit leidt tot een 'rondtollend wiel', zoals Jacob Böhme het uitdrukt, waarbij het kruis de uitweg is

“Dezen, in heerlijkheid verschenen, spraken over zijn uitgang [Gr. exodus, uitweg], die Hij te Jeruzalem zou volbrengen” (Luc. 9:31).

Het 'rondtollend wiel' is niet zondig, maar wordt zondig als we in dit rondtollen blijven steken. Vrijheid leidt daarom tot beweging, want God verlangt Zich te manifesteren en Hij doet dit in Zijn keuze om er voor anderen te zijn. Dit brengt het leven in beweging. Onze keuze is om deze vrijheid en beweging tot uitdrukking te brengen. We zijn geschapen om in beweging te zijn, maar we beginnen om te rusten in Gods 'nietsheid', in de zee van vrijheid. Wanneer God in beweging komt, spoort het geloof van Christus ons aan en wordt Zijn geloof ons geloof. Dit maakt alles zo eenvoudig, want Hij doet het en wij zijn één geest (met Hem) (1 Cor. 6:17).

“Want God is het, die om zijn welbehagen zowel het willen als het werken in u werkt” (Fil. 2:13).

De eerste beweging om ons als auto in beweging te zetten, is daarom nooit “ik zelf”. Onze vrijheid is om in gemeenschap God te beantwoorden, want wij zijn nooit onafhankelijke personen naast God. Wanneer God niet in beweging komt, komen wij ook niet in beweging zonder de zonde toe te laten.

Het 'rondtollend wiel' in ons leven dankt haar beweging aan de tegenstelling tussen het natuurlijke en het bovennatuurlijke (geestelijke). Er is niets mis met het natuurlijke en het gaat niet alleen om het geestelijke. We kijken naar God die de grote spiegel van het leven is. De spiegel reflecteert dan onszelf in eenheid met Hem om het kruis voor iemand op te nemen. Dit verandert ons beeld hoe we naar anderen kijken. Het kruis leidt altijd tot lijden, maar lijden is nooit 'zomaar'. Wanneer we lijden, zal God er altijd een doel aan verbinden. Lijden is nooit prettig, want lijden betekent dat de dingen niet gaan zoals we zouden willen. Onze focus op het doel echter zal altijd leiden tot een groter bewustzijn van Christus. Zo wordt lijden niet een vraag van “Waarom moet mij dit overkomen?”, maar “Wat bent U hiermee van plan, Heer?”

De ziel is de plaats van het rondtollend wiel. In het zichtbare en tijdelijke is er altijd moeite, stress en zorg. Wanneer we onze eenheid in Christus niet zien, zal door de verleiding onze keuze altijd zijn dat we voor onszelf kiezen als schijnbaar onafhankelijke personen. God alleen is liefde en buiten Hem om bestaat er geen liefde. De Geest vraagt altijd wat het beste is voor de ander en steekt het kruis tussen de spaken van het 'rondtollend wiel'. Geloof RUST op de kracht van God (1 Cor. 2:5), zoals we ook tot Gods RUST zijn ingegaan, wij, die tot geloof zijn gekomen (Hebr. 4:3).

Geloof berust op tegenstellingen. Er is een diepe kloof tussen wat de Geest zegt en wat we voor ogen zien. De tegenstelling tussen Geest en vlees is de springplank tot geloof. Geloof brengt ons vat, ons vlees, op één lijn met de Geest en geeft leven aan ons sterfelijk lichaam. Jacob Böhme zag dat de wereld functioneert op basis van tegenstellingen, want anders zou alles blijven samentrekken tot één bal of voor altijd uitdijen zonder ooit bij elkaar te komen. Christus echter is de goddelijke kracht die alles bij elkaar houdt (vgl. Ps. 65:7; Col. 1:17). Hieraan zien we dat het geestelijke en natuurlijke beiden hun essentiële plaats hebben in ons leven. We zien daarom met een 'zuiver oog' dat zowel het positieve als het negatieve ziet als God werking in de raad van Gods wil.

De wet van de tegenstellingen versus Yin en Yang

De eerste drie principes worden samengevat in het principe van de duisternis in God, zoals Jacob Böhme dat noemt. Het is de interactie, de beweging, van God door de "wet van de tegenstellingen", waarbij het verlangen van God de tegenpool, de duisternis, verslindt, zoals we een licht aansteken in een donkere kamer en het donker verdwijnt. Mogelijk vragen we ons af of we hier te doen hebben met de Chinese begrippen Yin en Yang. Yin en Yang echter hebben te maken met een evenwicht van krachten en dat is niet waar we het over hebben. Het is niet de bedoeling dat er een evenwicht bestaat tussen licht en duisternis, maar dat het licht de duisternis verdrijft. Zoals een zacht matras de hardheid van de lattenbodem opheft, zo heft ook het licht de duisternis op wanneer het schijnt. We moeten wel weten wat duisternis is om licht te kennen, maar ze bestaan niet door elkaar in evenwicht te houden. Wanneer het donker is in een kamer, doen we gewoon het licht aan en "verslindt" het licht de duisternis. Er hoeft geen evenwicht met de duisternis te zijn, maar wel kennis van de duisternis die verdreven is.

De derde scheppingsdag

"Op de derde werkdag zijn de vurige Mercurius en de waterige wederom in de Conjunctie of vermenging gegaan, en hebben elkander ontvangen. Aldaar heeft de Salniter (zijnde de scheiding in de Aarde) Gras, Kruid, en Bomen gebaard, en is de eerste baring tussen Mannelijke en Vrouwelijke aard geweest" (Jacob Böhme, Clavis).

Studievragen

1. Noem de drie principes van Jacob Böhme.
2. Wat zijn de drie eigenschappen van het eerste principe?
3. Wat is de “Grund” van God?
4. Wat ziet God als Hij in de spiegel kijkt?
5. Wat verstaan we onder de wet van de tegenstellingen?
6. Hoe leg je “het principe van duisternis in God” uit?
7. Waarom is het christelijke leven geen Yin en Yang?